

KIÁLTÓ SZÓ

TARTALOM

Tavaszy Sándor: A Reformáció és Barth Károly küldetése. — László Dezső: A keresztyén szolgálat alapjai. Tavaszzy Sándor: Az ismert és ismeretlen Isten. — Bíró Sándor: „A francia protestáns gondolat.” — **EGYHÁZUNK MUNKÁJA.** Orth Imre: A lelkipásztori tekintély és a belmissziói munkák — Toró Gyula: Kálvinista gondolkozás. — A Jugoszláv Királysági Református Keresztyén Egyház. — **IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.** A cudui református egyházközség története. — **KÉZ A KÉZBEN, II.** Az odorheiu-megyei Szénior Osztály ötödik találkozója. — Krónika a Barth Károly látogatásáról.

KEZELTI: DR. TAVASZYSÁNDOR

1936

Előkészületben!

Előkészületben!

Ravasz Lászlótól

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. — Terjedelme 350 oldal.

Előjegyzési ára: 160 Lei.

Bolti ára sokkalta magasabb lesz, tekintve, hogy csak korlátolt számban jelenik meg. — *Előjegyzési határidő: 1936 december 1.*

Megjelent!

Megjelent!

A zarándok útja

Irta: BUNYAN JÁNOS. Fordította: SZABADI BÉLA.

Olcsó népies kiadás. — Ára 25 Lei.

A mi dalaink

120 eredeti népdalt tartalmazó könyv. — Ára 15 Lei.

A mi játékaink

100 társas-játék leírását tartalmazó könyv. — Ára 12 Lei.

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L.

János írása szerint való

Szent Evangéliom

Átdolgozta: Kecskeméthy István. — Ára: 4 Lei.

Aranylánc.

Elmélkedések konfirmándusok számára.

35 elmélkedés a konfirmációi előkészítés öt hetének minden napjára, magában foglalva a ref. ker. hit és élet legfőbb kérdéseit. — Irta: DR. IMRE LAJOS.

Ára 15 Lei.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR. :: FŐMUNKATÁRSOK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

X. ÉVFOLYAM

1936. NOVEMBER.

11. SZÁM

A Reformáció és Barth Károly küldetése.

Valljuk, hogy a Reformáció nem arra való, hogy annak fényében emberi nagyságok tűndökljenek, még, ha Luther Mártonnak, vagy Kálvin Jánosnak is hívják azokat, még kevésbé, ha Barth Károlynak. Mégis meg kell adnunk a tisztességet azoknak, akiket Isten megkülönböztetett adományokkal ruház fel, nem a saját emberi dicsőségüknek, hanem az Ő dicsőségének a szolgálatában. Abban a meggyőződésben élünk, hogy nem vétünk Isten akarata ellen, de nem vétünk a történelmi igazság ellen sem, ha kimondjuk, hogy a Reformáció óta azoknak a sordban, akik az Isten tiszta Igéjének az értelmezésében, a Szentlélek iskoláját követve, a legnagyobb szolgálatot tették, a legelső helyen áll Barth Károly. Ha pedig egészen közel jövünk a mi századunkhoz, amelyben az Isten maga is egészen „emberszabádsuvá” vált, az Ő Igéje pedig azonosított az emberi bölcseséggel, úgy, hogy már az evangéliumot és az ideilizmust, a prófétai—apostoli tanítást és a humánizmust egynek vettük, ebben a nagy szellemi zűrzavarban és összeomlásban egyenesen prófétai-reformátori jellegű az a küldetés, melyet Barth Károly Istentől magától nyert. A Reformáció hónapjában, október 3—7 én személyesen közöttünk időzött; hallottuk az isteni eleveelrendelésről szóló bizonyágtételét, hallottuk azokat a ragyogó feleleteket, amelyeket sok szorongatott szív és értelem kérdéseire adott, hallottuk, magánbeszélgetésben, annyi és annyi súlyos és világosító nyilatkozatát és éreztük azt a meleg, testvéri jószágot, amely minden mozdulatában ott hullámzott, az emberi nagyságot az emberi aldatosságban és egyszerűségben és azt kell ma megállapítanunk, hogy Barth Károly ma nem egyike a jelenkor nagy theologusainak, hanem ma az a theologus, akinek szava a professzori katedráról messze hangzik, a mi világ-részünkön is túl s új lendületet ad annak a folytonos Reformációnak, amely különösen a múlt század második feléig, az ő fellépéséig a

kimerültségnek és a halálos fáradtságnak a tüneteit hordozta lelkében.

Barth Károly a mai ember nyelvén ismét erőteljesen megtanított arra, amire valamikor Kálvin tanította a világot: „Egyedül az Úr Igéje az az út, mely bennünket annak kutatására vezet, amit Ő róla tudni szabad és hogy egyedül ez az a világosság, mely nekünk világít, hogy meglássuk azt, amit Ő rajta látni kell . . .” És Barth Károly volt az, aki megragadó módon ismét felvette és figyelmünk elé állította Kálvin intelmét: „Mihelyt az Ige határain túl lépünk, az útról letévedünk és sötétségben haladunk.”

Barth Károly annyira az Ige theologusa, theologiája annyira az Ige és a Szentlélek theologiája, hogy sokszor bámulattal kell megállanunk előtte és életműve előtt, hogy ennyire tud uralkodni önmaga fölött, hogy sem ragyogó értelme és villámfényű esze találékonyságának, sem lobogó képzelete színes játéknak, sem a spekuláció, sem a filozófia csábító kísértéseinek nem enged, hanem csak a tiszta és elegyítetlen Ige szavához tartja magát és ahhoz igazítja minden mondanivalóját.

Kétségtelen, hogy a világprotestánsizmus a Barth Károly prófétai küldetése nyomán új Reformációnak néz elibe, vagy talán helyesebben kifejezve, a nagy Reformáció emberi vételekesei hamujába rejtett tüze a Barth küldetésével újra éled, lángra kap, hogy elégessen minden emberi gondolat pozdorját, amely a Krisztus és közöttünk levő útan éktelenkedik, hogy új világosságot támasszon a nagy sötétségben és új irányt szabjon az Ige értelmezésében, az Ige által.

A Reformáció ítélete alatt minden emberi nagyságnak annyi becse van, amennyi szolgálatot végez a Krisztus megismerésében és amennyi támogatást nyújt a Krisztussal való találkozás elérésében. Ha Barth Károlyt ez alatt az ítélet alatt mérjük, meg kell vallanunk, most már a személyes ismeretség, a személyes együttléti és

a személyes tapasztalat alapján, hogy ő őszintén és igazán nem akar semmi más lenni, mint Krisztushoz vezető alázatos szolga: *minister Verbum Dei*. Legyen áldott az Isten, hogy ma

sem hagyja az ő népét segítség és áldás nélkül, hogy ma is támaszt járflakat, akik sokakat vezetnek a sötétségből világosságra, az ő Igéjének világosságára! TAVASZY SÁNDOR.

A keresztyén szolgálat alapjai.

A mai idők az emberi nyomorúság megrázó tényeit hozzák elénk. Mindentelől *kiáltó* szükségerek merednek felénk. Ebben a helyzetben új követelést állítanak a keresztyén egyház elé: segíts a szükségben levőkön! Azt szokták mondani, hogy lejárt a beszéd korszaka, nem beszélő, hanem *cselekvő*, másokon segítő keresztyén emberekre és olyan egyházi mozgalmakra van szükség, amelyek nem mennek el tétlenül a szenvedő, bajba jutott ember mellett, hanem azon szeretetből segítenek is. Valóságos jelszó lett a *gyakorlati keresztyénség* hangoztatása, mozgalmassítása, megszervezni akarása. A mi egyházunkban is egy egész sereg munka indult meg a másokon való segítség gyakorlati munkájának jegyében. Ha a mai idők szükségben a világ ilyen idők segítséget vár az egyháztól és ha ezt a segítő munkát az egyház hova-tovább mind nagyobb mértékben végzi is, egészen jogos annak a kérdésnek a feltétele, hogy mindez a követelés és gyakorlati munka miképpen viszonylik az egyházi élet alapját képező tényekhez, hogy viszonylanak ezekhez az idők munkákhoz a keresztyén élet és egyház *örökkévaló alapjai*? Egyszóval, mik a gyakorlati keresztyén munkák alapjai?

Azt a munkát, amelyet ma gyakorlati, vagy társadalmi egyházi munkának szoktunk nevezni, az Új-szövetség könyvei görögül *diakonidnák* hívják. Ez a görög szó eredeti értelmében az asztalok körüli szolgálatot jelenti. Ennek a görög szónak az alapján a munkának a végzőjét, ha férfi diakonusnak, ha nő, diakonisszának nevezzük. A diakonus nevet azoknak a férfirabszolgáknak jelölésére használták, akik az asztal körül szolgáltak az uruknak. Ezek terítették meg az asztalt, hordták fel az ételeket és takarították el az asztalt. Az őskeresztyén egyház ezt az asztalkörüli szolgálatot jelentő szót az egyház igehirdetésen, tanításon, éneklésen, kormányzáson és imádkozáson kívüli szeretetmunkáinak jelölésére foglalta le. A diakonia jelentette a szegényekről, özvegyekről, árvákról, betegekről, nyomorékokról, egyszóval a segítség-szorultakról való testvéri gondoskodást, a keresztyén szolgálatot. Ha ezt a szép kifejezést elfogadjuk, akkor a gyakorlati keresztyén, vagy egyháztársadalmi munkák helyett sokkal helyesebb keresztyén szolgálatról beszélni. Ez a kifejezés bibliai kifejezés és a benne rejlő kép sokkal inkább megmutatja az egész munka lényegét, mint a későbbi korban keletkezett gyakorlati munka, vagy egyháztársadalmi munka

kifejezés. Az egyháznak nem gyakorlati, vagy társadalmi munkái, nem segélyakciói vannak, hanem szeretetben lefolyó *szolgálatot* végez az egyház.

A kifejezés helytelensége mellett a szolgálat *tartalmát* illetően is rá kell mutatnunk egy-két tévedésre. Mindenek előtt ezt a szolgálatot vagy *lebecsülljük*, vagy *tul értékeljük*. Az egyházat és az egyházi munkákat mindig fenyegeti az a veszedelem, hogy nem akar áldozatot hozni azokért, akik között él, csak a maga építésére gondol és megelégedik önmaga odaáldozásával, pedig az egyház ősi jelképe a fiókaít önmaga vérével tápláló pelikán madár. De fentáll a másik veszedelem is. Vannak, akik annyira hangsúlyozzák az egyház szolgálati munkáit, hogy azokat szembe állítják az egyház igehirdetésével, tanítói és lelki munkájával. Ezek az emberek szokták azt mondani, hogy legyen már vége a beszédnek, jöjjenek a tettek emberei. Nem fontos, hogy mit hiszünk, járunk-e templomba? Az a fontos, hogy szeressük egymást és segítsünk a bajba jutott emberen.

Hogy most már minden tévedést tisztázhassunk, keressük meg a keresztyén szolgálat igaz alapjait.

I.

A keresztyén ember és a keresztyén egyház szolgálatának nem lehet más *alapja*, mint *maga Isten* és pedig az az Isten, akiről a Szentírás alapján hitvallásunk tanít, az Atya, Fiu, Szentlélek, teljes Szentháromság egy örök igaz Isten. A Bibliának, az Apostoli Hitvallásnak, az egyház hitvallásának, a Heidelbergi Káténak és a Dogmatikának az Istene és nem az az akármilyen, általunk elképzelt isten-alak. Ha mindjárt a kiindulásnál ezt nem tisztázzuk, akkor mindentől téves úton indul el gondolkozásunk és szolgálatunk.

Ha most a magát kijelentő Szentháromság Isten és a keresztyén szolgálat viszonyát nézzük, meglepő eredményekre jutunk. Ez az Isten kilép a dogmatikai megállapítások halottnak látszó betűiből és egészen közel jut ahhoz az élethez, amelyben mozgunk. Ha a Szentháromság munkáját egészen tömören akarjuk megmutatni, akkor abban három főmozzanatot különböztethetünk meg. Az Isten teremtő, megváltó és bevégző Isten. Nézzük ezt a három mozzanatot egészen közelről.

Isten úgy jelentette ki magát, mint aki a világ *teremtője* és ennek következtében fenn-

tartója. Ő teremtett minket, ő adta nekünk mindent, amivel rendelkezünk. Semmi nélkül hozott a világra és semmi nélkül is von ki abból. Nincs semmink, amit ne kapunk volna. Ha pedig mindenünket és magunk magunkat is Isten teremtette, akkor semminknek sem vagyunk kizárólagos és jogos tulajdonosai. Mindentünk az Istené, mindenünket csak egy ideig mondhatjuk magunkénak.

A Szentírás szerint a mennyei Atya úgy a jókra, mind a gonoszokra felhossa a maga Napját és esőt ad úgy a jó, mint a rossz ember földre. Isten azt akarja, hogy az ő teremtett világának javaiban minden ember, még a gonosz is egyformán részesüljön. A teremtettség ősi állapotában, a bűneset előtt az embernek nem kellett dolgoznia, minden természeti jóban szabadon bővülködött. Isten megbüntette az embert, de a természet bőségét ma sem vonja meg az embertől. A mégis fenntálló nyomorúság úgy áll elő, hogy a megromlott ember a természeti javakból többet tart meg magának, mint amennyire élete fenntartására szüksége lenne, tehát szembe áll azzal a teremttel, aki mindenkinék egyformán akar adni. Nem az Isten, hanem a megromlott ember annak az akadály, hogy minden ember rendelkezék az élethez szükséges teremtett jókkal.

Az az ember viszont, aki elismeri, hogy Istentől, mint teremttől csak ajándékba kapott mindent, testi erejének, szellemi erejének, idejének, földi javainak felesleges részét szívesen átadja felebarátainak, hogy így ismét valóság legyen, hogy Isten mind a jókra, mind a gonoszokra felhossa a maga Napját.

A teremttől Istenben való komoly keresztyén hitből következik a teremtés rendjében kapott javak megbecsülése, fejlesztése, gondozása, gyarapítása, azért, hogy ezekkel a javakkal magunk életének fenntartása után, másokról is gondoskodhassunk.

Mi adja már most miből azt az *indulatot*, hogy a magunkénak vallott javainkat másokkal is megosszuk? Senki más, mint *Krisztus*, aki szeretett minket és meghalt értünk. A józan belátás, a nyomor látása, a részvét hatása alatt beállott megindultság ösztönözhet arra, hogy valakin pillanatnyilag segítsék, de a keresztyén szolgálatban az élet állandó, tervszerű, boldog másokért való feláldozásáról van szó. Erre az áldozatos életre pedig csak a Krisztus kegyelméért való hála kötelezhet minket. Krisztus meghalt érttem. Ezzel a *valtság* hálaival megszabadított a kárhozattól és megszerezte nekem Isten békéjét és az örök életet. Ennél nagyobb jó nincs az ember számára. Mi ezért csak úgy adhatunk hálát, ha viszonzásul úgy áldozzuk oda magunkat és javainkat Istennek, mint ahogy Krisztus feláldozta magát értünk. Mi pedig nem áldozhatunk magunk és Isten között, ezt az áldozatot egyedül Krisztus végezhette el,

Isten tőlünk azt kívánja, hogy iránta való hála-ból magunk és a másik ember között végezzük *háladldozatot*, szenteljük oda magunkat és javainkat emberlársaink javára. Ezt a Heidelbergi Káté úgy fejezi ki, hogy a keresztyén ember mivel hit által Krisztusnak tagja, magát neki élő hálaáldozatul adja. Az, aki nem ebből a Krisztus iránti hála-ból indul ki, lehet, hogy sok mindenét oda adja a másik embernek, de egyet sohasem tud megtenni, hogy magát adja és örömmel adja és áldozatul adja és viszonzás nélkül adja és hála visszavárása nélkül adja, mert a keresztyén ember szolgálata már magában hála, már magában viszonzás, hála és viszonzás Krisztus áldozatáért. Tehát nem tőlem indul ki, hanem bennem végződik, rajtam megy tovább, hogy mások is megismerjék Krisztus szeretetének nagyságát.

Az az Isten, aki teremttől és Megváltó, *bevégez* Isten is. Ahogy Isten teremtett, ugyanúgy be is végez. Ahogy a világnak van kezdete, ugyanúgy van vége is. És ahogy a teremtés teljesen Istentől függött, ugyanúgy a vége is teljesen az ő tetszésétől függ. Amikor Isten akarja, eljön a világ vége. Ebben a végben pedig *Itélet* lesz. Isten külön választja azokat, akik Krisztuséi és azokat, akik nem az övéi. A választásnak pedig az lesz a mértéke, hogy ki milyen szolgálatot végzett. azokat fogja Krisztus magáéinak ismerni, akik a beteget meglátogatták, a foglyokat felkeresték, az éhezőket megétették, a szomjazókat megittatták, szóval, akik a szeretetszolgálatot betöltötték. Sokan lesznek majd, akik az itéletben elvettetnek, mert nem Krisztust szolgálták földi napjaik alatt. Ez az itélet nem lesz igazságtalan, mert Isten az Igéjébe erre bennünket mind figyelmeztetett, csak mi voltunk bolondok, hogy a figyelmeztetést nem vettük komolyan.

A teremttől Isten megadja az élet nagy alkalmát arra, hogy az általa teremtett javakkal mások javára éljünk, a Megváltó Isten háldra kötelező tette megadja ennek a szolgálatnak az indulatát, belső erejét és az Itélet, bevégez Isten Itéletes figyelmeztetést ad, hogy ő előtte kell majd életünket elszámolnunk. Milyen világos tehát, hogy szoros kapcsolat van bibliai, hitvallási és dogmatikai Isten: az élő Isten és a szolgálat között.

II.

Ha ilyen szoros kapcsolat van Isten és a szolgálat között akkor önként vetődik fel a kérdés, hogy *honnán tudom meg mindezt?* Milyen tudom a szolgálatot erre az Istenre való tekintettel végezni? Itt következik a *keresztyén beszéd és szolgálat viszonyának tárgyalása.* Isten a hitünkben ismerjük meg, a hit viszont a keresztyén beszédből, az igehirdetésből támad. Amint a káté tanítja, a szolgálat, a keresztyén emberajócselkedete: a hit gyümölcse. Mivel a hit nem más, mint az Isten iránti engedelmesség,

ség, a szolgálat ennek az engedelmeskedő hitnek egyik mozzanata. A teljes hit mindig a hitben nyert parancs végrehajtásában látszik meg, tehát a szeretet gyakorlásában nyilvánul meg. A hit és szeretet egy azon dolognak két oldala. Isten felé nézve hit, az ami az emberek felé szeretetnek látszik, ebből kifolyólag csak az lehet az ember felé forduló igazi szeretet, ami Isten felé ő rá hallgató, neki engedelmeskedő hit.]

Az igaz hitet pedig Isten Szentlelke az Igehirdetés által gerjeszti fel és a szent szakramentumokkal való élés által erősíti meg. Ebből önként következik, hogy a szolgálatot mindig megelőzi a hit, a hitet pedig az igehirdetés. *Az igehirdetésben válik a teremtő, megváltó, bevégző Isten a mi számunkra jelenvalóvá teszi, élővé magát és indít minket a neki való engedelmességre.* Nagyon világos tehát, hogy az igehirdetés nélkül elsatnyul, elvilágiasodik a keresztyén szeretet gyakorlása és merő technikává válik. De szoros kapcsolat van a két szakramentum: a keresztség és az urvacsora és a szolgálat között is. E két szentség mutatja nekem a levilágosabban Krisztus áldozatát és egyben azt is, hogy ez az áldozat érettem történt, tehát e kettő indít a leghatározottabban a szolgálatra. Nem véletlen dolog, hogy az őskeresztyének az urvacsora vétele után megvendégelték a szegényeket. Ennek nyoma abban maradt meg nálunk, hogy urvacsora osztatáskor még abban a gyülekezetben is adakoznak, ahol ez különben soha sem történik. Az már az ősi szokás elferdülését jelenti, hogy némely hívek hite szerint azzal a perselypénzzel az urvacsorát vették meg a paptól.

Ha ilyen szoros a kapcsolat a szolgálat és igehirdetés és szakramentumok között, akkor egy mód van arra, hogy az egyház szeretetmunkáit erősíteni tudjuk: hivebben és gyakrabban kell az Igét hirdetnünk, mohóbban és alázatosabban kell annak szavát szívünkbe zárnunk és meghallgatnunk. Mindig kétes értékű az a szeretetmunka, amelyik nem jár együtt az Ige alázatos és kész hallgatásával, amelyet nem előz meg az egyház igehirdetői munkája.

III.

Harmadik kérdésünk az, hogy *miképpen viszonylik a szolgálat az egyházhoz?* Igaz, hogy a szolgálat a keresztyén ember személyes hála Isten iránt és ezért a személyes hit megnyilvánulása, de viszont azt sem szabad elfelednünk, hogy a *hívők közössége* pedig az egyház. Isten Igéje és Szentlelke által az egyházba gyűjti össze és az egyházban tartja össze azokat, akik az igaz hitben megegyeznek. Az egyház tehát az a test, amelyben egybe fogja Isten azokat, akik az övéi. A neki szolgáló lelkek az egyházban találják meg magát Istent, akinek szolgálnak és a testvéreket, akikkel együtt egymásért élnek. Az Irás szerint ez az

egyház: Krisztus teste. Ennek a testnek Krisztus maga a feje, mi pedig tagjai vagyunk. Az egyház tagjai úgy viszonylanak Krisztushoz, mint a test tagjai a fejhez és úgy viszonylanak egymáshoz, mint a test egyes részei egymáshoz. A test minden része a másikért és együtt az egész testért él a fejnek parancsnoksága alatt.

Az egyházi élet tulajdonképpen a Krisztus uralma alatti, egymásért való életet jelenti. Ebben az életben mindenkinek úgy megvan a maga feladata, mint ahogy a testnek mindenik része él, szolgál, cselekszik, de egyik sem önmagáért, hanem mindenik a másikért. A szolgálat *első* területe tehát az egyházi élet. Itt nyílik alkalmunk arra, hogy egymás iránti szeretetünket gyakoroljuk, de ezzel nem merül ki a szolgálat területe.

Az egyház azonban nem a szolgálat területe, hanem a *szolgálat szervezete* és ebből kifolyólag a szervezett szolgálat hordozója. Minden keresztyén embernek ki kell vennie a maga részét a hitből folyó szolgálatban, ennek a szolgálatnak a legegységibb életnyilvánulásnak kell lennie, de ezt a szolgálatot mégis egységbe kell fogni, mégis irányítani, rendszerezni kell. Ezt az egyéni szolgálatokat irányító, rendszerbe fogó munkát kell az egyházi közösségnek végezniök. Vannak olyan feladatai a keresztyén szolgálatnak, amelyek egyénileg semmiképpen sem oldhatók meg. Ilyenek iskolák, nevelő intézetek, kórházak, menedékhelyek, árvaházak alapítása, fentartása, stb. Az egyházi kereteknek arra kell alkalmat adniok, hogy az egyház igehirdetése által felindított lelkek ezekben a keretekben rendszeres és célbataláló munkát végezzenek. Ez a munka azonban nem pótolja és nem helyettesíti a szeretet gyakorlásának egészen titkos módjait, ahol igazán érvényesül Krisztus szava: „ne tudja a te jobb kezed, hogy mit csinál a bal.”

IV.

Végül következik az utolsó nagy kérdés, *miképpen viszonylik a szolgálat a világhoz?*

Mindenek előtt jól kell látnunk, hogy az egyház által táplált és irányított keresztyén szolgálat a *világban folyik le. A szeretet szolgálat eszközelt igen gyakran a természeti világból veszem.* Az éhezőnek a mezőn szerzett gabonából, pék által sültöt kenyeret kell adnom. A beteg részére a gyógyszerházból vásárolt gyógyszer kell eljuttatnom. Pénzemet, termésemet kell a szegények rendelkezésére bocsátanom. Az igazi keresztyén ember minden Istentől megengedett módot felhasznál arra, hogy a *természet világnak* minél több javát tudja meghódítani és Isten szolgálatába állítani. Használóképpen gondolkodik a *szellemi képességek* felől is. Az igazi szolgáló keresztyén ember tudja, hogy tudásának erejével, ha azt alája rendeli Isten szolgálatra küldő akaratának, betegeket

tud gyógyuláshoz segíteni, a természeti világban olyan alkotásokat tud létrehozni, amelyek egyszerre jelentik egy csomó ember jólétét. A szolgáló keresztyén ember azért fejleszti tudását, műveltségét, művészetét, egész belső világát, hogy annál gazdagabb beállítottságú életet állíthasson Isten szolgálatába. De ez nem jelenti azt, hogy az egészen szegények, akiknek sem természeti, sem szellemi javaik nincsenek különösebb mértékben, ne tudnának éppen olyan értékes szolgálatot végezni, mint a különböző képességekkel megáldottak. Isten nem a szolgálat nagyságát, hanem a beléje fektetett hitet és engedelmisséget nézi. A szegény aszszony, aki két fillért tett a perselybe, Krisztus szerint többet tett, mint a gazdagok, mert hitének ereje látszott meg abban, hogy mindenét, amije volt, oda szentelte Istennek.

A keresztyén ember tehát nem veli meg a természeti és szellemi világot, hanem annak javait Isten akarata szerint mások javára szenteli. De ezen túl más vonatkozások is vannak a szolgálat és világ között. Az az ember, akinek szolgálni kell, a felebarát tudniillik a *világban van*. A pap és a lévita, akinek mindig az Isten dolgán járt az esze, nem ismerte fel az egyházon kívüli felebarátot, aki ott feküdt az útszélen vérbefagyva. Az a szükség, aminek megszüntetésén kell a szolgálatnak fáradoznia, itt van a világban. Istent dicsőíteni ebben a világban annyit jelent, mint szolgálni az ő nevében ennek a világnak nyomorultjai között. A világ a szolgálat egyházon kívüli, második *területe*.

De nemcsak egyének, hanem *közösségek* is rászorulnak arra, hogy érettek az egyház és tagjai szeretetszolgálatot végezzenek. Az emberi élet különböző társadalmi formái: a család, falu, város, nemzet, állam, a különböző művelődési, gazdasági, egészségügyi mozgalmak mindmegannyi területet jelentenek az egyház szolgálata számára. Sohasem lehet az egyház előtt közömbös a körülötte élő nemzet, állam, társadalom közösségi nyomorúsága, hiánya, fogyatékosága. Az egyház tagjain, szervezett munkáin és hivatalosain keresztül, úgy amint a szükség kívánja, mindent megtesz azokért a közösségekért, amelyekből tagjai összegyűlnek. Az egyház jól tudja, hogy az a felebarát, akiért él, még egy csomó más társadalmi formához is hozzá tartozik, tehát ott is felkeresi, ahol az illető az egyházon kívül él.

Krisztus arra választotta a maga egyházát, hogy a bűn és Sátán ellen szabad és jó lelkiismerettel viaskodjék. Ez a bűn megfertőzi és megakadályozza a családi, nemzeti, gazdasági, kulturális és állami életet, megrontja a nemzetközi viszonylatokat. Az egyházon kívül semminek sincs arra hatalma, hogy ezekkel szemben a harcot eredményesen fel tudja venni.

Isten azokat akiket az egyházba hívott *visz-*

szaküldi a világba, hogy ott az emberi élet egyéni és közösségi nyomorúságai közé Isten parancsa alapján éppen azt a segítséget vigyék, amire ott szükség van.

* * *

Ha most össze akarjuk foglalni mindazt, amit eddig a szolgálat alapjairól szólottam, azt kell mondanom; hogy a szolgálat alapja a szolgálatra alkalmas és eszközt adó és szolgálataba küldő teremtő, gondviselő, kegyelmes és ítélő Isten, aki az Ige hirdetéséből táplálkozó hívő lelkeket az egyházban gyűjti össze és az egyházból küldi ki a szolgálatra, hogy a bűn által megromlott világrendben Isten országának szeretetben élő új világrendjéről a szolgálat gyakorlása által jeleket állítsanak fel.

A mi szolgálatunk annál igazabb, Isten szerint valóbb, tehát alkalmasabb és segítőbb szolgálat, minél inkább azon az alapon történik, amelyre Isten Igéje ebben az előadásban is rámutatott. Nektünk nem szabad elfelednünk, hogy Isten az, aki a mi emberi tevékenységünket valóban neki való szolgálattá teszi. Az ő kegyelmének szabad tetszése nyilvánul meg abban, hogy mit fogad el tőlünk és mit nem, de annál biztosabb, hogy a mi szolgálatunkat beleépíti a maga országába, minél inkább a neki engedelmeskedő hitben és az ő kegyelmének várásában végezzük egész ember mivoltunkat igénybe vevő szolgálatunkat.

László Dezső.

H. Clavier professzor úr látogatása. Ez év október 22–23 napjain kedves vendége volt Egyházunknak és a Theológiai Fakultásnak. H. Clavier montpellier-i teológiai tanár látogatott meg, mint a francia ref. egyház egyik legértékesebb képviselője. Clavier professzor a lausanne-i ökumenikus mozgalom nemzetközi titkára. Ebben a minőségben most végigjárta az összes jelentős protestáns és gör. keleti egyházakat.

A mi egyházunkat is ebben az útjában kereste fel és hívta meg az 1937-ben rendezendő angliai konferenciára. Itt tartózkodása alatt Theológiai Fakultásunkon 2 érdekes előadást tartott: egyet a francia protestáns gondolat fejlődéséről, egyet pedig az ökumenikus mozgalomról. Előadásában sok aktuális üzenet volt, amit annál is inkább megszivlelhetünk, mivel Clavier úr egyházunk iránt őszinte szeretetéről tett tanubizonyságot. Isten áldását kérjük munkájára s arra az egyházi közösségre, melyet ő képvisel s mely a mienkhez hasonlóan annyi szenvedésen ment keresztül a történelem folyamán.

Az ismert és ismeretlen Isten.

— Nyilt-levél egy magán-levélre. —

Nagyságos Asszonyom! Kedves Testvérem!

Nagybecsű levelét örömmel olvastam, hogy alkalmat adott, hogy hitünk néhány jelentős kérdésével ezen az úton is foglalkozhatom. Nyilt levélben válaszolok, mert igaza van, hogy kérdései, természetüknél fogva, másokat is nyugtalanítanak. Hátha tudok másoknak is valami segítséget nyújtani! Igyekezni fogok arra is, hogy, kérése szerint, tiszta, egyszerű és világos feleletet adjak. *Már amennyire tudok, mert hiszen az Ön kérdéseiben nem a logikán és nem a fogalmazáson fordul meg a dolog, hanem a felülről való, hitben nyert világságon.*

Nyugtalanító kérdések.

Hivatkozik Ön a dogmatikámra, annak tanításaira, valamint a Barth Károly jelentőségéről, a Keleti Újságban írott cikkemre. Megdöbbenéssel olvasta, hogy az embernek hiábavaló törekvése, fáradtsága keresni az Istent, megismerni az Istent, amíg az Isten nem ismer és nem keres minket — idézi saját szavai szerint az én megállapításomat.

„Igen, de — kérdezi Ön — ha én Istent hiába keresem, hiába akarom megismerni, mert mindig csak magamra találok, akkor azt szeretném megtudni, hogy mikor, miből és hogyan jövök rá arra, hogy Isten engem keres, Isten engem megismert, ha az én vágyakozásom Isten után hiábavaló.“ Különböznél is vallja Ön: „Nekünk van nagy szükségünk arra, hogy Istent mi keressük, Istent megismerjük, nem pedig Neki van szüksége arra, hogy minket keressen.“ Végül nyugtalanítja Önt, nehogy valaki az emberek gonoszságáért, Istent tegye felelőssé, mert hiszen Isten „mindig keres, nagyon jól ismer és szeret, csak az emberek rosszak és nem törődnek Övele.“ Ezek az Ön igazán komoly, nyugtalanító kérdései.

Kicsoda az Isten?

Könnyű-e erre a kérdésre felelni? Könnyű is, de nehéz is: Ha megkísértem a saját útjaimon és a saját képességeimmel felelni erre a kérdésre, egészen bizonyos, hogy csődbe jutok. Nem tudok felelni, tehetetlenül vergődöm ez előtt a kérdés előtt. Még jó, ha be tudom vallani, mert ha nem s ha elindulok a saját utamon és ha vakmerően elkezdek felelgetni, olyan szövevénybe jutok, amelyből nincs más kivezető út, mint az istentagadás és a hitelenség. Nem tudhatok felelni, mert *Isten annyira más, annyira idegenül más, mint az ember, hogy Istennek ezt a más-voltát, az ő rendkívültségét kifejezni sem tudom* „Mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és nem a ti útaitok az én útam, így szól az Ur! Mert a mint ma-

gasabbak az egek a földnél, akképen magasabbak az én útaim útaitoknál, és gondolataim gondolataitoknál (Ésaiás 55:8—9).“ Az utolsó évszázad Istent annyira emberszabásúvá tette, hogy ma nagyon nehezen tudunk belehelyezkedni abba a leverő tanításba, hogy Őt a mi gondolataink útján, a mi ismereteink mezején és a mi ismerő-szerveinkkel megközelíteni sem tudjuk. Isten szörnyű és borzalmas valóság, ijesztően hatalmas Ur és megdöbbenően fenyegető szent Személy.

Találkozhatom e Istennel?

Igy teszem most fel a kérdést. Ez a kérdés-feltétel talán közelebb visz a tulajdonképpeni kérdéseinkhez. Ha azt mondom, hogy *megismerem* az Istent, akkor meg van a lehetősége annak, hogy azonosítsam Istent egy fellétlen gondolattal, pl. azt mondom, hogy Ő a Szellem, Ő az Igazság, Ő a Természet, vagy Ő az Erő, vagy az Élet. Mindez lehet, vagy igaz, mert Isten szellem is, igazság is, a természet is, az erő is, maga az élet is, de mindezek az állítások mind csak egyes gondolatokra vonatkoznak. Még egyik sem az Isten, mert imádkozni nem lehet, sem az egyikhez, sem a másikhoz; bizodalمام nem lehet egyikben sem, a másikban sem. *Nekem találok meg Vele, mert csak így jutok ahhoz a bizonyossághoz, hogy az, akit én Istennek nevezek, valóban Isten és nem én magam vagyok, gondolataimmal, vélekedéseimmel, eszményeimmel és vágyaimmal együtt.* Ha nincs lehetősége az Istennel való találkozásnak, úgy nincs Isten, akkor csak elképzelés és illúzió mindaz, amit Istenről mondok, és pedig olyan elképzelés és illúzió, amelyet lehet egyideig erőltetni, de egyszer csak szétfoszlik, mint a köd és semmivé lesz, mint az ábránd.

Hol találkozhatom az Istennel?

Csak ott, csak azon a helyen, ahol Ő megjelenik. Ha valakivel találkozni akarok, úgy oda kell mennem, ahol ő lakik, vagy ahol ő tartózkodni szokott, vagy, ahol igéri, hogy ott lesz. És mi a másokkal való találkozás jele? A szó, a beszéd, a megnyilatkozás. Az egymásmellettiség még nem találkozás. A vak csak akkor mondhatja el, hogy találkozott valakivel, ha az megszólal és közli vele mondanivalóját. Kétségtelen, hogy Isten mindenkivel közel van, amint az Írás mondja (Ap. Csel. 17:27), de ahhoz, hogy mint vak azt mondhassam, hogy találkoztam Vele, *előbb valaminek történnie kell: Istennek szólnia kell, meg kell, hogy szólítson engem s ha megszólított és én meghalottam ezt a megszólítást, úgy elmondhatom,*

hogyan találkoztam Vele. Mi vakok vagyunk, nem látjuk és nem szemléljük Istent; süketek vagyunk és nem halljuk az Ő jelenlétét kifejező szavát; bénák vagyunk, egy lépést sem tudunk Isten felé tenni. Csak akkor tudunk — a szörnyű különbség miatt — találkozni Istennel, ha Ő megszólal, ha Ő megszólít, ha Ő kinyújtja a kezét felénk. Akkor látni fogjuk, hallani fogjuk és jelenléte felől bizonyosságot nyerünk, de csak akkor, ha Isten megelőzőleg felruház azzal a képességgel, amely áthidalja a borzalmas távolságot, t. i. a hittel. *A hit a jele az Istennek való találkozásnak.*

De ne legyünk tévedésbe affelől, hogy a hit nem a természet szerinti tulajdonunk. A hitet maga az Uristen adja, hogy amit a saját képességeinkkel elérni nem tudunk: Őt magát a hitben el tudjuk érni és a hittel Ővele eggyekké legyünk.

Elmondhatjuk hát, hogy Istennel csak az Ő Kijelentésének területén találkozhatunk. Csak ott, ahol Ő szól. *Isten ott van, ahol az Ő Igéje hangzik és ahol az Ő Igéje hangzik, Isten ott van.* Tehát Isten nem ismerhető meg a történetből, mert a történet maga emberi megnyilatkozások szövevénye. Azonban mégis a történetben, mert Isten az Ő Igéjét nem valami légtüres térben, hanem az emberi történet szövevényében szólja. Nem ismerhető meg a természetből, mert a természetben csak az Ő dicsőségének a visszfénye ragyog s még ahhoz sincs szemünk, hogy ezt a visszfényt felvegyük. *Az Isten megismerésének útja, az Istennel való találkozás színhelye: az Ő Igéje, úgy amint az a Szentírásban, és pedig az Ő Anyaszentegyházának közösségében hirdetett Szentírásban hangzik.*

Honnan tudom, hogy Isten keres és megtalál engem?

Isten azonban nincs a Szentírásba zárva, mert, ha úgy lenne, akkor igaza lenne mindenkinek, aki azt vallja, hogy Isten a saját keresésünkre található meg, a saját megismerésünk nyomában jelentkezik, az ismeretlenség után, mint ismert Isten. Nincs ellenmondás a szavaimban, ha azt mondom, hogy *Isten nincs is a Szentírásban.* Nem is azt mondtam, mintha ott lenne, csak azt mondtam és mondom, hogy *a Szentírás az a hely, ahol szól Isten és ahol hangzik az Ő tulajdon szava.* A Szentírás a táviró-húzal, amelyen át eljut hozzánk Isten felmentő, vagy ítélő szava. Amint a táviró-húzalán át hangzó szó és üzenet azonban nem egy magával a huzallal, úgy az Isten tulajdon szava sem egy magával a Szentírással. A Szentírás a közege annak, amit Isten annak történetein, példázatain, próféciáin, tanításain és gyógyításain át nekünk szól, amelyet, mi ugyanazon Szentlélek által hallunk, aki szólott a próféták és az evangélisták által (ismétlem: ugyan-

azon Szentlélek által). A Szentlélek-Isten a hit által egészen személyes bizonyosságot tesz arról, amit Isten mond, olyan erővel és hatalommal, hogy a bizonyágtétel elől kitérni nem tudok, csak egyet tudok: *engedelmeskedni. A hit és az engedelmesség, az engedelmesség és a hit a jele annak, hogy halljuk az Igét és egyek vagyunk a Szentlélek közösségében.*

Az Igében és a Szentlélekben való hit, az Igének és a Szentléleknek való engedelmesség a jele annak, hogy Isten keres, hogy Isten ismer, tehát a kezdeményezés a hit és az engedelmesség ébresztése, az Ige és a Szentlélek valósága által egyesgyedül az Ő kezében van. Ez olyan igazság, amelyet csak Istennel való perlekedéssel lehet kétségbevonni. Hol van az az ember, aki — ha ismeri önmagát! — azzal merne dicsekedni, hogy Ő az Ő természettől nyert képességeivel meg tudná ismerni Istent, mielőtt az Isten megismerésének a hatalma alá került volna; vagy meg tudná találni Istent, akit szem nem látott, fül nem hallott és az emberi elme soha meggondolni sem képes, mielőtt Isten maga közelednék hozzá a Krisztusban, a Szentlélek által? *Az emberi bölcselkedés egész története nem más, mint Isten-keresés értelmi alapon, az értelem és ész segítségével; és elmondhatjuk, hogy az egész történet nem egyéb, mint az ebbeli emberi vállalkozás csődjének a története.* Azoknak a hívő és engedelmeskedő lelkeknek, akik készek voltak hallgatni az Isten megszólító személyes üzenetére, a története nem más, mint az Istennel való találkozás története. *Ezeknek aztán nem kell bizonyíték nem kell igazolás, nem kell semmiféle érv, nem kell jel, ezek bizonyosok afelől, hogy Isten maga szólott, Isten maga állott velük szembe, Isten maga személyesen ismeri és szereti őket, Isten döntött életük, jövőjük és üdvösségük felől. „Ilyen bizodalunk pedig Isten iránt a Krisztus által van. (II. Kor. 3:4)“*

Krisztus közösségében, — de csak a Krisztus közösségében! — a bizonyosságok nagy fellege vesz körül (Zsid. 12:1) és győz meg affelől, hogy Isten maga keres engem, ismer engem már a világ fundamentumának a felvetetése előtt, az örökkévalóságtól fogva, tehát szeret engem és hogy mindezeknek Krisztus a kezessége, a Szentlélek személyes bizonyágtétele által. Ezért, csakis ezért, ennek a következtében az én életem nem lehet más, mint viszonzása mind ezeknek a csodás nagy tetteknek: Istent viszontmegismerni, Istent viszontkeresni, Istent viszontszeretni, Isten oldalán állva viszontdönteni afelől, hogy az övé, mindörökké az övé akarok maradni. Ez a viszonzás nem az én pusztán emberi kezdeményezéséből történik, hanem azért, csakis azért, mert az Isten ismeretének, keresésének, szeretetének és döntésének olyan rendkívüli hatalma van, hogy annak,

mint valami poláris delejességnek nem tudok ellentállani, nekem engedelmeskednem kell. Így tudom, innen tudom, hogy Isten keres és megtalál engem.

Ki a felelős?

A felelősség az embert terheli. A bűnért, a gonoszságért, az istenellenes magatartásért egyformán. De hát épen afelelt folyik a beszélgetés, hogy azok, akik nem ismerik az Istent, azért nem ismerik, mert Isten nem ismeri őket, azért nem szeretik Istent, mert Isten nem szereti őket; hiszen az Isten megismerésének, szeretetének, mint az Isten oldaláról jövő döntésnek meg kell előznie az ember Isten-ismeretét, Isten iránti szeretetét? Nemde erről van szó? Ha pedig erről van szó, úgy elsősorban Isten felelős az emberért és az ember magatartásáért? Nem-e? Nem és nem, dacolunk a hit által, mert nyilvánvalóvá lett az Isten szeretete bennünk, hogy az ő egyszülött Fiait elküldte az Isten e világra, hogy éljünk általa. Nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem hogy ő szeretett minket és elküldte az ő Fiait engesztelő áldozatul a mi bűneinkért (I. János 4:9—10). „És ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a miénkért, hanem az egész világért is (I. János 2:2).” Isten elfogadta a Krisztus engesztelő áldozatát s ezzel felfüggesztette az örök halálra szóló végzését. Ebben az ígéletben élünk s ez az ígélet a mi utolsó fővigasztalásunk. *Ebben a világban azonban az a letagadhatatlan tény, hogy az Isten az ő hatalmát és uralmát kettős formában gyakorolja, mint a haragvó Isten, aki a kárhozott ítéletével fenyeget és mint kegyelmes Isten, aki kegyelemből kegyelemre vezérel és vigasztal.* A fenyegetés bűnbánatra hív, de az engedetleneket az ő ítélete alatt tartja. Ez az ítélet abban áll, — amint Barth Károly a nálunk tartott előadásában kifejezte — hogy némelyeket meghagy az ő engedetlenségükben. Ez az engedetlenség — mondta — nem más, mint az ők tulajdon létük és életmódjuk. „Az isteni elvetetés ép abban nyilvánul meg, hogy Isten lehetőséget nyújt nekünk arra, hogy önmagunk lehessünk, átenged bennünket saját magunknak, önmagunk foglyaivá tesz, vagyis kegyelem nélkül hagy bennünket, hogy ezáltal a saját magunk urai lehessünk, de egyszersmind épen ezért a kegyelemmel harcba állhassunk és a magunk akaratát valósíthassuk meg.” Azok, akik tehát önmaguk akarnak lenni, akik az Istennel szemben a saját szabadságukat, érdekeiket, akaratukat védmezik, meghagyja önmaguknál, a saját szabadságukban és a saját akaratuk szolgálatában. Ezek előtt elzárja az ő kegyelmének világát, meghagyja saját szívük keménységében, a saját gondolataik útján, a saját önszerelmükben, autonóm szellemiségükben, hogy hadd verjenek ők utat feléje, aki feltétele, mert feltétlen Ura az életnek és a világnak.

Ezek a saját erejükből, a saját elméjük fényénél, a saját akaratukból hídba akarják megismerni az Istent, mert csak önmaguk megnövekvő Énjükre bukkannak, hídba keresik az Istent, mert csak önmagukba botlanak, hídba akarják szeretni Istent, mert csak önmagukat szeretik, amínhogy másképpen nem is lehet, mert a saját Énjüknek a foglyai. Ki a felelős? az az Úristen, aki teljesíti az ők saját kívánságukat: Legyen meg az én kedves, szerelmes akaratom; vagy az ember, akinek nem kell, aki gögijében viszszautasítja az engedelmes kérést: Legyen meg a Te akaratod? Ki a felelős? Itéljen mindenki saját maga felől az Isten színe előtt. Ha ennek az ítélkezésnek az alanya maga az ember marad, úgy az Isten ismeretlen Isten marad előtte; ha pedig a Szentlélek az alanya a Krisztusban, úgy az ismeretlen Isten, mint ismert Isten jön elibe.

Véget kell vetnem a további válaszadásnak. Tudom, hogy sok mindent nem mondtam el, amit még el kellett volna mondanom. Nem is áltaom magamat azzal, hogy mindent el is tudnék mondani. Kész vagyok azonban az én levélíró Testvéremnek vagy másoknak is további kérdéseire is válaszolni, már amire válaszolni tudok, mert nem mindenre tudok válaszolni. Tudom, hogy abból is, amire válaszoltam, csak akkor lesz felelet, ha a Szentlélek-Isten segítségemre jön nyílt levelem válaszadásának olvasása közben.

„Kegyelem, irgalmasság és békesség Istentől, ami Atyántól és Krisztus Jézustól, a mi Urunktól.” (I. Tim. 1:2)

Tavaszy Sándor.

A református országos egyház árvaháza.

A református országos egyház 14 év óta tartja fenn árvaházát Feketicse, mely 1923. január 1-én egy gyermekkel kezdődött s ma 45 gyermek talál benne ott-hont. A múlt évben 15 árvát vettek fel s 10 árvát bocsátottak ki. A gyermekek eddig nagyon össze voltak zsufolva, de az elmúlt évben 45.000 dinárért megvették a szomszéd házat s azóta a gyermekek rendszeres elvannak helyezve. A gyermekek 3 év óta tavasztól őszig a két ház közötti nagy nyitott pavilonban alusznak s azóta feltűnően kevés a betegség. 14 év óta még egy halott sem volt.

Az árvaházat tisztán belföldi önkéntes adományokból tartják fenn s az új házat is adományokból vették. Az elmúlt évben készpénzben és terményben 113.104 dinár adomány gyűlt össze.

A jugoszláviai református egyházak azokivül, hogy ezt a tekintélyes összeget összegyűjtötték, a nyár folyamán az összes gyermekeket meghívták nyaralásra s szeptemberben gazdagon felöltöztetve küldték őket haza az árvaházba.

A jövő évi költségvetés szerint egy árva teljes el látása, ruházása, kiszolgálása és nevelése naponként 6 d. 99 parába kerül. Az idén ismét 100.000 dinárra van szükség, hogy az árvaház tovább fenntartassék.

Az árvaház a jövőben úgy akar berendezkedni, hogy fehérenemű és ruhaszükségletét házilag állítsa elő, az árvaház fennállását annak köszönheti, hogy áldott jó Atyja van (68. zsolt. 6. v.), aki 14 év óta gondoskodik róla, hogy a vékabeli liszt el ne fogyjon és a korszobeli olaj meg ne kevesüljön.

„A francia protestáns gondolat.“*

A középkori egyháznak ma már általánosan elismert és sajnálatos visszaélései ellen Franciaországban és különösen annak déli részében hangzottak el a keresztyén lelkiismeret legelső nagy tiltakozásai. Az első ilyen tiltakozás a XI. századtól kezdődött a Languedoc tartományból való albigensek között. A második egy századdal későbbi eredetű és a lyoni és provençei valdensek részéről hangzott el. Mindkettőt vérbefojtották; de különösen az első, mely sokkal szélesebbkörű volt. Az albigensek még nem nevezhetők a reformáció igazi előfutárainak, de a valdensek már annál inkább. Ez utóbbiak ugyanis nagy befolyással voltak a cseh-morva testvérekre és bebizonyított dolog, hogy Janowski, Huss és Prágai Jeromos menyire a lyoni Vald Péter hatása alatt működtek.

A francia reformáció mélyen ereszti gyökereit Franciaország történetébe és talajába. Bármekkora is volt később a Luther hatása, bizonyos, hogy már 1514 ben, tehát három évvel a wittenbergi pontok előtt, Saint-Germain-des-Près nagyméretű egyházfegyelmi reformációnak volt színhelye. A reform kezdeményezője *Bricconnet* volt, aki munkáját a meaux-i egyházmegyében folytatta, mikor oda 1516 ban püspöknek nevezték ki. Bebizonyították, hogy reformáló tevékenységének kezdetétől fogva összeköttetésben volt *Lefèvre d'Étaples*-al, aki, mint korának egyik leghíresebb tudósa és theologusa, már 1512-től a Szentírás alapján prédikálta a hit által való megigazulást. *Bricconnet* Meaux-ba hívta *Lefèvre*-t és *Farel*-t, aki később Kálvin életében olyan döntő szerepet játszott. Míg *Farel* hatalmas prédikálásával a tömegeket nyerte meg, addig *Lefèvre d'Étaples* és *Bricconnet* francia nyelvre fordították a négy Evangéliumot. A fordítást kiadták és a püspök a szegényeknek ingyen osztotta ki.

Nemsokára azonban megindult az üldözés ellenük. *Bricconnet* visszavonta intézkedéseit, *Farel* és *Lefèvre d'Étaples* elmenekültek. Az általuk megtérített hívek azonban kitarítottak meggyőződésük mellett s így belőlük alakult az első francia evangélikus egyház. Ennek az egyháznak demokratikus szervezete és népies alakulása tulajdonképpen a régi albigens és valdens közösségek formái és tartalmi felújításának tekinthetők. A szervezet és népi alakulás emez értékei olyan forrást képeztek, mely sohasem apadt ki s melynek vizei felismerhetők mindenütt a francia reformáció nagy folyamában. A francia protestantizmus igazi sorsát nem a nemesség nagyravágyása és változó magatartása döntötte el, hanem a meaux-i nyomtató munkások és gyapjuszövőök, a saintes-i iparo-

sok és Languedoc parasztjai. Ők azok a „csudálatos szegények és szűkölködők“, akik a földből kiásták és mindenütt elterjesztették az Evangélium ősi és örökkévaló üzenetét. Így magyarázható meg az a hatalmas, szinte villámgyors terjeszkedés, mely által a francia reformáció egy félszázad alatt az államhatalom elleneséges magatartásával szemben is megnyerte eszméinek a francia nép egy negyedét, sőt sokak szerint egy harmadát. Ezt a nagyarányú elterjedést csak az magyarázza meg, ha feltételezzük, hogy a francia lelkek mélyén megvolt az Evangélium után való lelki szomjuság.

Két évszázadig tartó üldözés, mely épen olyan kegyetlen, mint amilyen tudományosan megszervezett volt, ezt a diadalmas fejlődést egy látszólag teljes megsemmisüléssé változtatta.

„Nincs többé protestantizmus Franciaországban“, mondotta XIV. Lajos, aki a nantesi edictumot 1685 ben visszavonta. E visszavonás olyan hatással volt, mint egy óriási vérátömlésztés, mely által Németországba, Angliába, Hollandiába, Oroszországtól Amerikáig mindentüvé ömlött a francia nép legnemesebb rétegének vére. Valóban nagy nép kellett legyen, hogy nem halt bele.

Mi is annak az oka, hogy a francia protestantizmus nem halt bele ebbe az óriási sebbe, amikor a torkát olyan tapasztalt és kegyetlen kezek szorongatták? E titok magyarázatát Szent Lajos francia király egykori várában, az „Állhatatosság Tornyában“ találhatjuk meg, amely a hugenotta nők börtönétül szolgált. *Durand Mária* 38 évig volt itt bezárva. Mint fiatal leányt zárták be és mint öreg, fehérhajú matróna került ki onnan. Ő véste fel az egyik falra a fenséges szót: *álljatok ellent*. Dicsőség azoknak az aszszonyoknak és férfiaknak, akik a nagy király cinikus megelégedésével szembeszegeztek hitük hősiek makacsságát. Ők azok, akik elkeseredett ellenállással megmentették a reménységet és elhíntették a jövődőt.

1790 március 15-én *Rabaud Saint Etienne*-t, a pusztai prédikátort választották meg a Nemzetgyűlés elnökének. Ez mintegy elégtétel volt a sok szenvedésért. A mostani Franciaország más módon is próbálta kifejezni kiengesztelő szeretetét a századokon keresztül üldözött egyház hívei iránt. 1935-ben teljes nemzeti egységben ünnepelték meg a nantesi edictum visszavonásának 250 éves fordulóját, mint egy nemzeti gyászt. Ugyanez évben a kormány is képviselte magát a Kálvin Institúciójának 400 éves emlékünnepe.

Biró Sándor.

* Részletek *H. Clavier*, montpellier-i francia prot. theol. tanár úrnak okt. 22—23-i látogatása alkalmával tartott érdekes előadásából.

Egyházunk Munkája

A lelkipásztori tekintély és a belmissziói munkák.

Amikor mint kezdő lelkész elfoglaltam állásomat, első dolgom volt, hogy megalakítottam az ifjúsági egyesületet. Közös, flú-leány összejövetelekkel és szavalókörrussal kezdünk. Pompásan is ment minden egyeidig. Mikor úgy láttam, hogy a legények nem annyira a bibliamagyarázataim és előadásaim iránt, mint inkább a leányok után érdeklődnek, próbaképpen széjjelválasztottam a csoportokat. A próba nagyszerűen sikerült: a legények, egy-kettő kivételével, egyszerűen mind kimaradtak az egyesületből s a leányok is szemérmesebben kezdtek járni. Mire alaposan szemügyre vettem a társaságot, alig maradt meg 15–20 süldő leányka s vagy annyit reményteljes ifjú, korra nézve messze a bajszosodástól. Nem baj, vigasztaltam magam, ezek legalább biztos az Igéért jönnek, ők lesznek a jövőendő mustármagja s lelki szemem előtt megjelent az a terebélyes fa, melyhez néhány év múlva fog hasonlítani ifjúsági egyesületünk. Azóta eltelt egynehány esztendő, de bizony a mi ifjúsági egyesületünk még mindig csak az a bizonyos reményekre jogosító mustármag maradt, hogy rosszindulattal hitvány csenész nővénynek ne nevezzük.

Hogy ennek, véleményem szerint mi az oka, arról most nem akarok szólni: sok minden egyéb között tulajdonos szerénytelenül kellene a magam lustaságát, erőtelenségemet és kedvetlenségemet pellengére állítanom, ezt pedig szerénységem tiltja. Az elkedvetlenedésemnek egyik oka azonban kétségtelenül az az érdeklődés volt, mellyel a gyülekezet és a presbyterium kísérte ifjúsági munkámat. A gyülekezet dicséretére legyen mondván, nem sokan gáncoskodtak benne: egyszerűen nem vettek tudomást létezéséről. Presbyter atyámfiai kezdetben csak a fejüket csóválták, hadd töltse kedvét az új pap. Mikor azonban a legények kimaradása után azt látták, hogy a megmaradt néhány gyerekkel is tovább tartom az órákat, többen is figyelmeztettek, hogy minek töröm magam, nem nekem való az ilyesmi. Az egyik presbyter meg is mondta, hogy csak a tekintélyemnek ártok vele, ha összedülök a gyerekekkel. De ugyanígy, sőt még jobban féltettek a Nőszövetségtől, háziintenzitésektől s általában minden olyan alkalomtól, ahol közvetlen érintkezésbe kerültem a hívekkel.

Igy lett kérdéssé számomra a lelkipásztori tekintély és a belmissziói munkák viszonya. Az én presbytereim ugyanis, ha másképp fejezték is ki magukat, szinte ugyanazt mondták, mint amit dagadó vitorlájú belmisszió-segédlelkészem alatt némely komoly öreg paptól hallottam, hogy t. i. a belmissziói munkák ártnak a papi tekintélynek. Hogy a híveim és öregebb tisztársaim (akik azóta legnagyobb részét szívóbb, vagy színből behódoltak már a belmisszióknak) megegyező véleménye mennyiben felel meg a valóságnak, azt sajnos tapasztalatból nem tudhatom, egyfelől, mert még igen rövidék a tapasztalataim, másfelől pedig, mert azóta, sok minden miatt, csak félárbróccal evezem a belmisszió vizéin. (Eszembe jut a mintának tanult saphoi versor: „Partra szállottam, levonom vitorláim...” Vajjon ez a kísértés nem áll-e fenn a parochiához jutott belmisszió segédlelkészknél, feltéve, hogy a belmisszió tereén elért eredményeik révén nem akarnak még nagyobb parochiához jutni?)

Érdekes és minden bizonnyal tanulságos volna, ha ezen a téren minél többen elmondanák tapasztalataikat, de ezzel a kérdéssel még nem omdottuk meg. Mert kétségtelen, hogy magának a lelkipásztori karnak sem egységes a felfogása a lelkési tekintélyről. Egyik legációmba például kalap nélkül utaztam. A lelkész a templomba induláskor vette észre, hogy nincs kalapom. Szörnyen megbotránkozott rajta és kijelentette, hogy vele kalap

nélkül nem mehetek végig az utcán. Kénytelen voltam a békesség (és a legátum) kedvéért egy hirtelen előkötört ösrégi, kopott, zöldebejátszó félcitlindert elfogadni tőle és a papi tekintély érdekében — miután a fellevesi kísérlétnél a fülemig szaladt — legalább a kezembe tartani. Vajjon híveim nem az éppen ilyen egyeoldaluan értelmezett tekintélyemet féltették a belmissziói munkáktól?

Elsősorban tehát azt kell tisztázni, hogy az a lelkipásztori tekintély, amelyet a fentemlítt öreg kollegák és a valószínűleg általuk nevelt hívek féltének a belmissziótól, mennyiben a lelkipásztori tekintély és mennyiben csak egy bizonyos, idejét mult lelkipásztortypusnak a tekintélye. A kérdést tehát gyökerénél, a lelkipásztori tekintély elvi tisztázásánál kell megragadni.

A lelkipásztornak tekintélyt egyfelől szolgálata, másfelől társadalmi állása ad.

Szolgálata következtében a lelkipásztor a leghatalmasabb tekintélynek, az Isten tekintélyek lesz közvetlen hirdetője és alázatos szolgálója ezen a földön. Erre a szolgálatra Isten maga hívja el a lelkipásztort s neki azzal az igénnyel is kell fellépnie, hogy ő az Iltő és kegyelmező Istennek megbizottja s annak akaratát hirdeti. Istennek ez az elhívása azonban láthatatlan, belső elhívás s ennél fogva az a tekintély is, amely belőle következik, belső tekintély. Ez a tekintély csak annyiban és olyan mértékben fog keresztyültzani a lelkipásztor életén és szolgálatán, amennyiben és amilyen mértékben az valóban az Úrnak a szolgálata.

Am a lelkipásztort nem csak az Úr Isten hívja el, hanem a gyülekezet is. A gyülekezet ugyanarra a szolgálatra hívja el pásztorát, mint az Isten, de elhívása külső, látható elhívás, mely abban nyilvánul, hogy a kebelében egy külsőleg is megkülönböztetett helyet, pozíciót biztosít számára. Ebből a különleges helyzetéből, társadalmi állásából folyik a lelkipásztor külső tekintélye.

Az ideális állapot az volna, amikor a gyülekezet öntudatosan az Ige szolgálatára hívja el pásztorát s ugyanakkor elhívása az Isten elhívásával is találkoznék. Ekkor a lelkipásztor külső tekintélye csak az Ige hűség szolgálatára és e szolgálatnak a gyülekezet részéről való alázatos elfogadása által nyert belső tekintélynek volna kisugárzása. Sajnos, ez az ideális állapot, úgy a pásztorok, mint a gyülekezetek gyarlósága miatt csak szemünk előtt lebegő cél marad, de nem elért valóság. A valóságban a kétféle tekintély elkülönödik egymástól és a külső tekintély önálló életet él. Kétségtelen, hogy éppen a saját és hívei gyarlósága miatt, éppen szolgálata érdekében a lelkipásztornak szüksége van erre a külső tekintélyre is, de ez a tekintély éppen olyan mértékben válik élettelennek, merevvé, áttekinthetlenné, amilyen mértékben eltávolodik belső gyökerétől, az Ige szolgálataitól. Végeredményében tehát mindaz, ami a pásztor szolgálatának hűségesebb betöltésére indítja és segít, igazi tekintélyét csak emelheti, még akkor is, ha látszólag külső tekintélyét rongja.

Ez a külső tekintély ugyanis az egyes korok és a körülmények szerint amugyis állandó változásnak van kitéve és mivel önmagában hordja a megüresedésnek, az áttekinthetlenné válásnak kísértését, szükséges, hogy újra és ismét a belső tekintély szempontja alatt revízió alá vessék. A belmissziói munka, amikor összeütközésbe kerül a lelkipásztori tekintéllyel, tulajdonképpen csak a külső tekintéllyel ütközhetik össze, illetve az arról alkotott képzeteinek revízióját sürgeti; azonban mint az Ige szolgálatának egy újabb módja az igazi lelkipásztori tekintélyt csak emelheti.

Ha tehát csak a tekintély oldaláról nézzük a kérdést, minden további nélkül megállapíthatjuk, hogy a fentírt kollegáknak és az én presbytereimnek idegenkedése a belmissziótól mindenképpen elítélendő s amikor tőle a pásztori tekintélyt félük, tulajdonképpen egy má már meghaladott, üressé vált külső tekintélyt védelmeznék és így elsősorban nekik van szükségük a belmisszióra, azaz az Igével való táplálkozásnak az eddigieknél közvetlenebb és rendszerebb formáira, hogy ennek nyomában sok egyéb mellett, a lelkipásztori (s ezzel

együtt természetesen az egyházi) tekintélyről alkotott téves képzeteket átértékelhessék.

A nagyobb nehézség azonban a belmisszió oldaláról jelentkezik. Itt ugyanis az a kérdés, hogy amit mi belmisszió névvel tisztellünk meg, az mind az Ige szolgálata-e, mert csak annyiban emeli a lelkipásztor tekintélyét, amennyiben tényleg az, különben ártalmára is lehet. Hogy az Úr a mi tevékenységünk közül Szentlelke által mire üti az Ige szolgálatának aranypecsétjét, annak elbírálása rajtunk kívül esik, de annyit emberileg is el kell ismernünk, hogy mi sokszor használjuk a belmisszió elnevezést olyasmire is, ami minden, csak nem az Ige szolgálata.

Eltekintve attól, hogy mint minden szolgálatunk, belmissziói munkánk is telve vannak szokásos gyengeségeinkkel és gyarlóságainkkal, (lustaság, hiteltelenség, hiúság stb.) a nálunk bevezetett belmissziói szervek mi-degyléknek meg van a maga különleges kísértése, mely az Ige szolgálatát sokszor homályosítja el (önmagában véve igen tiszteletreméltó) emberi érdek szolgálata által. Így pl. ifjúsági egyesületeknél az értelem nevelés és különösen a szórakozások (még ha nemes jelzővel illetjük is őket); Nőszövetségben a polgári jótékonykodás; Férfiszövetségben népiünk gazdasági és kulturális megszervezése stb. Ami pedig nem növeli az Ige tekintélyét, az nem szolgálhat a lelkipásztor tekintélyének a növelésére sem, bár, mint kitűnő szórakoztató, vagy gazdasági szervező, nagy lehet a személyes tekintélye.

Amikor tehát a belmissziói munkák egyes ágainak és azok működési módjainak a lelkipásztori tekintélyhez való viszonyát vesszük vizsgálat tárgyává, elsősorban itt is az fogja eldönteni a kérdést, hogy az a bizonyos ág, vagy módozat mennyiben az Ige szolgálata, vagy segíti elő azt. Ebből a szempontból pedig jogosult bár-

mely kritika, mely belmisszióinkat éri és nem egészen elítélendő az én presbytertársaimnak idegenkedése sem az ú. n. belmissziótól, amely eddig, bár (hogy félre ne értsen valaki kezdősoraim szerénységét, emberileg kell dicsekednem) látszólagos külső eredményeivel sok más gyülekezet belmisszióját felülmúlta még féldrábóca eresztett virágzással is, a szlveknek Istenhez fordulását és a lelkek megtérését azonban láthatólag nem eredményezte (igaz, hogy az ilyesmit nem is lehet nagyon látni), de veszekedés, meghasonlás, bosszúság támadt már belőle (igaz, hogy az ilyesmit mindennél jobban észre szoktuk venni).

Egyfelől tehát azoknak, akik a belmissziótól a lelkipásztori tekintélyt féltik, azt ajánljuk, hogy vegyék vizsgálat alá téves képzeiteiket, mellyel egy elmúlt kor-nak megüresedett külső tekintélyéhez ragaszkodnak és éppen a belmisszió munkáiba való bekapcsolódásuk útján, az Igével való rendszeres táplálkozás útján ismer-jék fel, hogy az igazi lelkipásztori tekintély (és vele együtt minden igaz emberi tekintély), nem öndíló dísz és méltóság, hanem a szolgálatnak, az Isten, az Ige szolgálatainak tekintélye. De másfelől ugyanakkor azok-nak, akik a belmisszió munkáiban benne vannak, még nyomatékosabban ajánljuk, hogy vegyék revízió alá munkásságukat, mely nem mindenkor az Ige szolgálata, sőt sokszor veszélyezteti is azt. Különösen pedig óva-kozdjunk a még megmaradt és éppen szolgálatunk gyarló-sága miatt szükséges lelkipásztori külső tekintély-knek kisebbitésétől, ledöntésétől ott, ahol helyökbe az Ige szo-gálatából fakadó belső tekintély, vagy ennek szempontját alatt átértékelt külső tekintély nem mutatkozik.

ORTH IMRE.

Kálvinista gondolkozás.

Annai sokféle gondolkozás ütközik ki manapság az élet egész területén, mindenütt, ahol az emberek a közösségnek valamilyen formájában élnek, hogy az ember lelkében önkéntelenül felődik fel a kérdés: vajjon csakugyan igaz-e az, hogy ahányan vagyunk, annyi-féleképpen gondolkozunk?... Vajjon a gondolkozás területén szükségképpen taposunk-e mind egyéni, más-más utakat, vagy letséges az embereknek legalább egy-egy csoportjában közös gondolkozást kialakítani? Anélkül, hogy ezt a kérdést most itt elakarnánk dönteni, megállapíthatjuk, hogy az utóbbi feltevés az általánosan elfogadott; azért beszélünk katolikus, kálvinista, stb. gondolkozásról.

Most, a reformáció hónapjában igen időszerűnek látszik, hogy öntudatosan fixirozzuk, hogy is állunk azzal a kálvinista gondolkozással? Tényleg van-e kálvinista gondolkozás és közgondolkozás nálunk? S ha van, miben mutatkozik.

Egyik iskolánknál mondotta nemrég a tanítónőnek egy tanügyi inspektor, mikor valami dologban nem teszésének adott kifejezést: „igen, mert maga is vastag-nyakú“... Ezt a kitévelt tudjuk, nem ő találta ki, hanem abból az általánosan elterjedt közszólamból vette, mely a református embert vastagnyakú kálvinistának nevezte, azzal gunyolva őt, vagy kiténtetve...

Hogy az elnevezés gúny-e, vagy kiténtetés reánk nézve, az részint rajtunk fordul meg nyilvánvalóan, más-felől attól függ, hogy ez a furcsa név milyen valóságot takar és mit jelent. Bizonyára azt jelenti, hogy a kálvinista ember szilárd, kemény, erős, határozott ember! Az a kérdés azonban, hogy miben? Miben nyilvánul meg az ő szilárdsága?

Történetileg az elnevezés jellemsszilárdságot, hitbeli erősséget, gondolkozásban való határozottságot jelentett, tehát a kálvinista ember lelki minőségére, lelki képére vonatkozott! Kálvin János szilárd, határozott ember volt s hogy ez miben állott, azonnal látjuk, csak genfi

életére, munkájára, az istentelennel vívott harcaira kell gondolnunk! A mi őseink szilárd, határozott emberek voltak; lelkiképüknek valóban ez a legjellemzőbb kifejezése, amit egyházunknak multbeli nagy küzdelmei és győzelmei, névtelen kisembereinknek és fejedelmi őseinknek nagyszerű tettei igazolnak. Ma is a mi belső emberünk, a mi lelki orcánk, a mi belsőnkéből, gondolkozásunkból következő magatartásunk jellemzésére használják az elnevezést, kétségtelen.

Miben nyilvánul meg a mai kálvinista ember szilárdsága, határozottsága? Ha erre a kérdésre felelni tudunk, egyszerre kiderül, hogy magatartásának mi az indító oka, a belső hajtó ereje s nyilvánvalóvá lesz a mai kálvinista ember lelki arca, gondolkozása.

A tapasztalat azt mutatja általában, hogy a mai kálvinista ember jellemsszilárdságban, hitbeli erőben, gondolkozásában való határozottságban nem válik ki a többi emberek közül s így nem érdemi ki különös módon, hogy vastagnyakúnak neveztessek. S hogy mégis ráfogják, arra valahogy más módon szolgál rá. A macaksságig szilárd tud lenni pl. a maga akaratának, véleményének állításában és védelmezésében, következetesen határozott tud lenni az egyházban (szomorú tapasztalatok bizonyítják) a szolgálat, az áldozat megtagadásában — talán még mindig nagy többségében, erős tud lenni a maga egyéni érdekében lévőknak gondolt dolgok védelmezésében, virtust tud csinálni a haragtartásból, a pártkérdésekből és abból, hogy az ő pártja győzzön, tekintet nélkül arra, hogy igaza van-e, vagy sem és hogy az a győzelem előbbre viszi-e az ügyet, vagy sem. Idők folyamán kálvinistává lett a közgondolkozásban az, aki nem hagyja magát! Nem engedni többek között, hogy holmi érzélgős, vagy vallásos indokokkal eltérítsék a maga útjáról. Ellenben nem látjuk, hogy ezt a nagy határozottságot és következetességet hitbeli és erkölcsi kérdésekben más emberek-nél jobban érvényesítsen. Ennek bizonyossága pl. a ve-

gyes házasságoknál való magatartása. Tapasztalat szerint, mikor ref. fél köt házasságot más felekezeti féllel, akár nő, akár férfi legyen a református fél, az az esetek legnagyobb részében áldozatul esik és elvesz a kálvinizmus számára, ha a maga személyében néha nem is, de szinte biztosan gyermekeiben.

Ha most azt nézzük, hogy mi az oka annak, hogy a kálvinista ember általában, tiszteletreméltó esetektől természetesen eltekintve, csak a fentemlített irányban tud határozott, erős és következetes lenni és abban az irányban mindig szilárdnak mutatkozik, akkor azt találjuk, hogy ez azért van, mert a kálvinista gondolkodás központjába az ember került! Az én akaratom, az én érdekem, az én pénzem az én nyereségem, az én életem! Ez a döntő szempont. Ez a fundamentum. Innen nézzük az életet, az élet kérdéseit, a világot. Ennélfogva a kálvinista gondolkodás, mint az emberi törekvés általában, *önzővé* lett, elveszett belőle éppen az, ami kálvinistává tenné! A nagy kálvinista ősköztől csak azt a meglátást vette át közgondolkodásunk, hogy az ember személyiség, tehát *valaki*, nagy érték, nagy szabadsága van, de ezt is hamisan értelmezve, Istennel állította szembe, holott az ember mindezt csak Istentől kapja és csak akkor valaki, csak akkor nagyértékű személyiség, ha Istennel van együtt, ha Tőle nyer olyan jellemvonásokat, melyek őt kiemelik a világból és személyiséggé, valakivé, Isten gyermekévé teszik.

A kálvinista gondolkodás központja és alapja nem lehet tehát az ember, hanem az Isten. Így is volt ez a nagy kálvinistáknál. Kálvin János szerint az élet célja: Isten dicsősége. Hogy Isten legyen minden mindenkiben. Meg is bizonyította ezt életében, mert magatartása,

életfolytatása ennek a gondolkodásnak volt a gyümölcse. Inkább akarta, hogy darabokra vágják, minthogy kompromittálni engedje keresztyén életideálját. De megbizonyították ezt sokan mások is, akikre nem volt méltó e világ, akiknek nevére neveznek minket.

A kálvinista gondolkodás ugyanakkor, mikor Istent vallja az élet központjának és alapjának, megvédelmezi az ember érdekét, magát az embert. Mert az ember érdeke és az Isten érdeke és akarata egymással nem ellenkeznek. Az ember legfőbb érdeke éppen az, hogy Isten legyen minden mindenkiben. Az Isten akarata egyedül jó. Ez a kálvinista gondolkodás alapmeggyőződése. Az ember akarata romlott, látása homályos. Az ember gondolata halál. Ellenségeskedés Istennel, embertársaival, önmaga igazi érdekével. Isten gondolata életi élet mindenki számára. Ezt a meggyőződést kell a kálvinista közgondolkodásba belevinni, mert ebben van a kálvinista gondolkodásnak speciális színe, különös értéke, de ebben van létjogosultsága. Hol van az a forrás, melyből ez a gondolkodás születik és táplálkozik? Ezt kell a reformáció évfordulóján kérdeznünk. Kérdeznünk kell a reformáció előttünk élt nemzedékeitől, akikről most emlékezünk. És ők felelnek nekünk: Isten kegyelme az az áldott forrás, ami a Krisztusban nyílt meg és az ő Igéjéből buzogtatja reánk termékenyítő javait. Hogy ezek a javak közkinccsé legyenek és megtermékenyítsék a kálvinista közgondolkodást, hogy az valóban kálvinistává legyen, ezt célozza a református egyház törekvése, hogy Istennek reábizott népét bibliás néppé tegye. Amikor mindennapi kenyérré lesz az Ige, újból testet fog ölteni az, most már a kálvinista közgondolkodásban is.

Toró Gyula,

A Jugoszláv Királysági Református Keresztyén Egyház.

A Jugoszláv Királysági Református Keresztyén Egyház egy évi élete statisztikája, a püspöki jelentésben és közgyűlési határozataiban tükröződik.

A püspöki jelentés és a statisztika szerint az 53 egyházközségben 55.890 lélek között 32 lelkész, 8 helyettes lelkész, 3 segédlelkész, 7 lévita, összesen 50 igehirdető, 3 felekezeti tanító, 1 vallástanító, 2 állandó énekesvezér működik. Most végzett 2 új segédlelkész és van még ezenkívül 2 absolvált theologus és 7 theologiai hallgató. — A hétköznapi istentiszteletek száma 501-el szaporodott. A vasárnapi iskolai tanítás 104-el több volt, mint tavaly. A vallásórák száma az elemi iskolákban 676-al, a középiskolákban 123-al emelkedett. A vasárnap délelőtti istentiszteleteken a jelenlevők átlagos száma 7090, ami az össznépszerűség 12,7 százaléka. Az ifjúsági munka évről-évre élénkül. Az útköz ifjúsági segédlelkész dolgozik, a munkába bevont ifjak száma 1348. A szegények gondozását a diakonátusok végzik. Az adakozások végösszege 296.768 dinár. A születések száma évről-évre csökken. A múlt évben 883 (1,6%) volt. Valamennyi egyházközségnek járnak külföldi egyházi lapok. A magyaroknak Romániából, a németeknek Svájcban, melyeket a püspöki hivatal rendel meg. Saját kiadványaik a Magvető és Säemann, megjelennek 3000 példányban. Kődöböcz Zsigmond kulai presbiter a kulai egyház részére 115.000 dináros alapítványt tett. — Az összes gyülekezetek adóssága 55.737 dinárral kevesbedett.

A közgyűlés 1937 január 1. kezdettel egységes istentiszteleti rendtartást vezetett be, melyre a külföldi református egyházakat is felszólítja. Országos theologiai tudományos könyvtár felállítását határozta el. A behivatalnokok fizetését rendezte és az igazságtalan lukmarendszert eltörölte. Az evangélikus és református közös gyülekezetek jogviszonyára nézve szabályrendeletet dolgozott ki. A vasárnapi iskolai és ifjúsági munka egyesületi rendszerét megszüntette és ezeket a szabad valóságkorlat alapján az egyház hatáskörébe vonta be. Az előkészület alatt lévő új polgári törvényjavaslattal szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a há-

zasság csak akkor legyen érvényes, ha az egyházi áldás után polgárilag is megkötötték. A szlavonai és boszniai reformátusok lelki gondozására Bród székhellyel új missziói lelkeszi állás szervezését határozta el.

Október 12-én Feketicsen országos lelkeszi és presbiteri konferenciát tartottak, melyen dr. Barth Károly „Népegyház, szabad egyház, hitvalló egyház” c. értekezésével foglalkoztak s utána Efézus 5:22—32. alapján bibliáorát tartottak. A bibliáorán a közösség ápolásából, a közös énekből és imádságból, főleg pedig az Igéből a résztvevők sok erőt, világosságot és vigasztalást nyertek arra nézve, hogy a jugoszláv királysági református egyháznak is feje és megtartója a Krisztus, aki szereti és ápolgatja az ő testét, megszenteli és megtisztítja azt, hogy majd mind szentet és fedhetlent, ezt az egyházat is önmaga elé állítsa dicsőségben.

„Három dolgot kell megjegyezzünk: először, hogy bármily nagy szentséggel tűnjenek is ki Isten fiat, mindazonáltal helyzetük olyan, hogy mindaddig, míg halandó testben lakoznak, a bűnök megbocsátása nélkül meg nem állhatnak az Isten előtt. Másodszor, hogy ez a jó-tétemény annyira az egyháznak a tulajdona, hogy azt csak úgy élvezhetjük, ha megmaradunk a vele való közösségben. Harmadszor, hogy azt az egyház szolgálja és pásztoraik közlik velünk vagy az evangélium hirdetése, vagy a szentségek kiszolgáltatása által és hogy ebben tűnik ki leginkább a kulcsok hatalma, melyet az Úr a hívők társaságára ruházott. Ennélfogva jól meg kell gondolnunk azt, miszerint kinek-kinek kötelessége, hogy ne keresse máshol a bűnösök bocsánatát, mint csakis ott, ahová azt az Úr behelyezte.”

(Kálvin: Institutio IV. h. I. fejezet 22. p.)

Irodalom és Művészet

„A cudui református egyházközség története.”

(Irtá: Mózes András, volt cudui lelkipásztor, Cluj 1936.)

Ezen címen egy rendkívül értékes kis (75 oldal) történelmi munka hagyta el a sajtót, melyben a szerző, mint a cudui egyházközség hét éven át volt lelkipásztor a legapróbb részletességgel és a legmodernebb történeti szempontok irányítása alatt dolgozza fel ezen romjaiból újjászervezett egyházközség s annak keretében a politikai község történetét. A könyv célját az előszóban ebben a jelentős mondatban határozza meg az író. „Ha élni akarunk, multunkat ismernünk kell. Aki a multat nem ismeri, a jelenben nem élhet öntudatos életet, a jövőbe pedig csak beletántorodik.”

A könyvecske hat fejezetben dolgozza fel a történelmi anyagot. Az első részben feltünteti a helység történetét, a talált kő- és fémléletek, az avar várromok alapján a honfoglalásig. A második rész folytatólagosan a reformációig. A következő rész a reformtus egyház megalakulásától napjainkig. Mig a következő részek az „egyház teljes belső képét,” „mai helyzetét” és vagyoneleltárát adják. Szeretném az egyes apró fejezetek címeit is felsorolni, hogy a dolgozóknak mintául szolgálhasson, de ezen szűkreszabott ismertetésben erre nincs terem.

A munka az egyház külső történéseinek keretében a nép teljes lelki rajzát adja. Gazdasági, szociológiai, művelődés történeti szempontok egyformán jellemzik ezt a sok kutatással és rendkívül sok forrásmunkának a felhasználásával megírt munkát.

Ez egyházközség történeténél, amelyet maga Ravasz László is annyiszor használt mint hasonlatot, fontosnak találok, hogy amikor olvasom az a benyomásom, hogy itt nem egy egyházközség történetéről van szó, hanem rajta keresztül megismerjük ezen sokat szenvedett ardealuli református népnek küzdelmes, hol a bűn által pusztulásba esett, hol Krisztus által abból kiragadott életét. A vezetők, lelkipásztorok s a magyar nép álmossága, bűne átviharzik a cudui „ruinák” felett. Ezeket a ruinákat veszi át az újkor ébredése a Mózes András fiatal theologus lelkész személyén keresztül egy 90 éves, elagott lelkész kezéből. Magam is tanuja voltam e helyen a multnak és jövődönnek. Az építő lelkész munkája egy darab magyar kulturtörténelem, amely a fiatal lelkész küzdelmében, passzív szenvedésében drámai magasságra emelkedik. (37. oldal). Az érzés paroxizmusát kiváltó képe azoknak az ardeali lelkipásztoroknak, akiket az Isten kiválasztott a Cudu felépítésére, ellentétben azokkal, akiknek egy jól szituált egyház jól dotált parochiája jutott örökül.

Két jellemző teljesítménye van a könyvnek. Mindenekelőtt a szakember történelmi tájékozottsága, lelkiismeretes, kutató, pontos munkája. A második az a nagy aggodalmas szeretet, amely minden sorából ki-

érzik az író volt gyülekezete, mint a magyarság egy egyedének sorsa iránt. Nem hiába, hogy a könyv megjelenését cudui előfizetői is lehetővé tették, nagy népedagógiai célt is szolgál. E felekezet iskola nélküli, vegyes házaspárt a mult erényeinek s mulasztásainak feltárásával, az elért eredmények felmutatásával öntudatosítani, az élet számára megtartani. Ennek a pregnáns összefoglalása az a „kérelem a község református népéhez”, mely 7 pontban foglalja össze a ref. élet amaz hét parancsolatját, amely minden gyülekezetnek a parancsolata kell legyen.

A könyvet olvasásul ajánlom mindenkinek és modellül azoknak, akik egyházközségük történetének megírásán dolgoznak. Kapható a cudui lelkészi hivatalnál és az „Ifjú”-nál (Ref. Theologia.) Ára 30 Lei.

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior

Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Az odorheiu-megyei Szénior Osztály ötödik találkozója.

Folyó év augusztus 24-én tartotta meg az odorheiu-megyei Szénior Osztály ötödik találkozóját Odorheiu. A nyári vakációzás és más okok miatt csak öten tudtunk összegyűlni. Ennélfogva csak a bibliórát tartottuk meg és az időszertübb gyakorlati kérdésekről beszélgettünk. Bibliaórán a I. Kor. 4: 9. és 20. v. alapján Kiss István (Șoimoșul-Mare) testvérünk bevezetése után azt láttuk meg, hogy az evangéliumi munkának a legnehezebb, de legigazibb útja a szolgálat. Az a lényeges kérdés, ki adta át magát a minden körülmények közötti és feltétel nélküli szolgálatnak. Sokan csak beszédük vagy valamely — a világiak által értékesnek minősített — más külső magatartásuk által tűnnek ki az evangéliumi munkában. Ez nem helyes út. A szolgálatban viselni kell a megalázottság és az „utolsó”-mivolt súlyos keresztjét. A keresztyén életművészet titka, hogy hogyan lesz ez a súlyos kereszt egyben gyönyörűséges iga.

Végül röviden beszámoltunk e találkozókon a nyár folyamán végzett munkáról. Itt említjük meg, hogy Odorheiu a nyár folyamán sem szünetelt a munka és a bibliórátakat rendszeren megtartották; Ocna de sus-on pedig minden héten más háznál házi konferenciák voltak az összes gyülekezeti tagok bevonásával. Ezek az alkalmak sok, nem is álmódott, gazdag áldásnak lettek forrásai. Ajánlatos volna mindenütt bevezetni. — Ezek után imádkoztunk a Sz. O. munkájának előhaladásáért és a jobb jövő reményében búcsúztunk a viszontlátásra.

N.

K R Ó N I K A

Krónika a Barth Károly látogatásáról.

Barth Károly, dr. Vasadi Béla debreceni egyetemi tanárnak, valamint titkárnőjének Fr. Charlotte von Kirschbaumnak a kíséretében október 3-án este 9 órakor érkezett meg, az Oradea felőli gyorsvonattal. Az állomáson a theol. tanári kar fogadta. Az állomásról a Központi Szállodába mentünk, ahol is Barth Károly az I. emeleten a 4. számú szobában szállt meg.

Október 4-én d. e. 10 órakor megtekintette a fakultás könyvtárát, valamint annak dologozószobájában rendezett magyar Biblia és a magyar rendszeres teológia irodalomból összeállított kiállítást, amelyet dr. Nagy Géza professzor aa. készített elő és mutatott be, alapos és gondos szakszerű magyarázat kíséretében. Barth Károly nagy érdeklődéssel hallgatta végig a hozzáfűzött ismertető magyarázatot. A kiállítás annyira tetszett, hogy annak a katalógusát elkérte és magával vitte.

Aznap d. e. résztvett a fakultás évmegnyitó ünnepélyén és Nagy András professzor beiktatásán. Igen melegen érdeklődött az ott elhangzott beszédek tartalma felől s különösen nagy örömmel emlegette, amit ott látott és aminek tanuja lehetett. Az ünnepély után résztvett a fakultás konviktusában a hallgatósággal, a tanári karral és az előljárással együtt rendezett közebéden, ahol az ifjúság nevében Mester István szénior köszöntötte. Ebéd után két gépkocsin Barth Károly kíséretével együtt kiment Călăţele. A gépkocsi kiránduláson résztvettek: Kós Károly előlj. tag, a călăţeli egyházmegye főgondnoka, dr. Tavaszy Sándor, dr. Imre Lajos, Nagy András, theol. professzorok, Borbáth Dániel, diakonissza-lelkész, theol. magán tanár, Tavaszy Mária, theologiai hallgató.

Útja először Căpuşul Marera vitt, ahol Barth professzort a templom előtt Ady László lelkész fogadta, majd résztvett az istentiszteleten, ahonnan kijövet meleg szavakkal üdvözölte a gyülekezetet. Căpuşul Mareről Körösfőre ment, ahol megnézte a templomot, majd megtekintett néhány házat. Egyik háznál szép călăţeli varrottast vásárolt. Mind a két helyen a parókián szíves vendégbarátsággal fogadták s két rövid uzsonna után visszatért Clujra. Láthatóan mély benyomást tett reá népi életünk sajátosságaival való találkozása.

Október 5-én d. e. 10 órakor dr. Imre Lajos Bibliaolvasása és imádsága után kezdette meg Barth Károly a Predestinációról szóló előadá-

sát. Délelőtt tartotta meg az I. és II., délután pedig dr. Nagy Géza Bibliaolvasása és imádsága után a III. és IV. előadásait. Az előadások fordítását szakaszról-szakaszra Tavaszy Sándor olvasta fel. A délelőtti előadásai után, látogatásának emlékére a Fakultás kertjében két jegenyefát ültettünk. A fákat Barth sajátkezűleg helyezte be. Aznap délben a Püspök úrral és a tanári kar tagjaival Tavaszy Sándornál ebédelt, este pedig a Püspök úr látta vendégül a tanári karral együtt.

Október 6-án délelőtt dr. Imre Lajos, Nagy Ottó, Borbáth Dániel, Nagy András és Barth professzor kíséretében levők együtt feldolgozták, rendezték és fordították az előző nap este 7 óráig beadott 83 kérdést, amelyeket Barth 25 kérdésbe fogott össze. Délután 4 órakor a Maksay Albert Bibliaolvasása és imádsága után kezdte meg a feltett kérdésekre a feleletadást a teljes számú tanári kar, theologiai ifjúság és nagy közönség jelenlétében. Amint az előadásokat nem ismertettük, ezeknek az ismeretelésére sem vállalkozhatunk, miután külön füzetben meg fognak jelenni. Barth Károly igazi arcát ebben a délutáni diskussio ban mutatta meg. Barth professzornak előadásaiért és kitüntető látogatásáért a Püspök úr mondott szíves köszönetet. Ezen a napon a déli órákban meglátogatta a Diakonisszaházat és a Református Kórházat. Mind a két intézményünkben igazi keresztyén lélekkel gyönyörködött. Ott is ebédelt a diakonissza házban. Este pedig tanítványai, közvetlen tisztelői nagy körében a Konviktusunkban adott vacsorán vett részt, mely alkalommal szíves és szeretetből folyó köszöntések hangzottak el. Barth Károly megragadóerejű válaszában ismét magához kapcsolta a szívtűket. A vacsora dr. Gönczy Lajos igazgató imádságával ért véget.

Barth Károly október 7-én reggel utazott el kíséretében lévő dr. Vasady Béla professzorral és titkárnőjével együtt. Az állomásra őt a tanári kar tagjai valamennyien és tisztelői közül sokan kikisérték.

Krónikás.

„Már az egy „anya” szóból is megtanulhatjuk, hogy milyen hasznos és mennyire szükséges reánk nézve az anyaszentegyház megismerése mivel nincs más út az életre, mint az, ha ez az anya hordoz bennünket méhében, ha ez hoz a világra, ha ez táplál bennünket mindaddig, amíg csak halandó testünket levetkezve hasonlóké nem leszünk az angyalokhoz. Mert nem is engedi a mi gyengeségünk azt, hogy ezt az iskolát odahagyjuk, amíg mint tanítványok egész életünket abban el nem töltöttük. Tegyük hozzá még azt is, hogy ennek a kebelén kívül semmiféle bünbocsánatot, semmiféle üdvösséget sem remélhetünk.“

(Kálvin: Institutio IV. h. I. fejezet 4. p.)

Szerkesztésért felelős: DR. TAVASZY SÁNDOR.

Nyomatott a „Grafica” könyvnyomdában, Cluj.